

ประเทศไทย

การประชุมคณะทำงานตามกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ครั้งที่ 39

คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

ร่วมจัดทำรายงานโดย

สมาพันธ์สิทธิมนุษยชนสากล (FIDH - International Federation for Human Rights)
โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw)
ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (TLHR)

25 มีนาคม 2564

สมาพันธ์สิทธิมนุษยชนสากล (FIDH) เป็นองค์กรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ไม่ใช่รัฐ ทำงานร่วมกับสมาชิกกว่า 192 องค์กรใน 117 ประเทศ นับตั้งแต่ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2465 สมาพันธ์สิทธิมนุษยชนสากลทำงานเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ดังที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน หรือ ไอลอร์ว (iLaw) เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนไทย ซึ่งทำงานกับภาคประชาสังคมและคนทั่วไปในสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยได้มาซึ่งประชาธิปไตย เสรีภาพในการแสดงออก สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และระบบยุติธรรมที่เป็นธรรมกว่าและตรวจสอบได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2552 ไอลอร์วส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อไปถึงเป้าหมายต่าง ๆ ผ่านการรณรงค์ให้เกิดการปฏิรูปกฎหมาย

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (TLHR) เป็นการรวมตัวกันของทนายความ นักกฎหมายสิทธิมนุษยชน และนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ก่อตั้งขึ้นทันทีหลังการรัฐประหารในประเทศไทยเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 มีเป้าหมายเพื่อเผยแพร่ความตระหนักเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นผลจากการประกาศใช้กฎอัยการศึกและการปกครองของทหารในประเทศ ศูนย์ทนายความเปิดสายด่วนโทร 24 ชั่วโมง และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาเผยแพร่ต่อสาธารณชน รวมถึงให้คำแนะนำต่อผู้ที่ถูกเรียกตัวหรือจับกุม ศูนย์ทนายความฯ ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายแก่บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจรัฐหลังรัฐประหาร ที่ไม่มีหนทางว่าความ

รายงานร่วมฉบับนี้มุ่งเน้นไปที่ประเด็นดังต่อไปนี้ บทบัญญัติกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง การโจมตีและการคุกคามนักปกป้องสิทธิมนุษยชน การละเมิดสิทธิที่จะมีเสรีภาพในความคิดเห็นและการแสดงออก การละเมิดสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ สถานการณ์ของเยาวชน และการบังคับบุคคลให้สูญหาย

ประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ยังคงใช้ข้อบังคับที่กดขี่

1. ในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สองของประเทศไทย รัฐบาลไทยรับทราบข้อเสนอแนะสองข้อที่เรียกร้องให้มีการอภิปรายสาธารณะที่ครอบคลุมเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ และการจัดทำประชามติเพื่อรับร่างรัฐธรรมนูญ ข้อเสนอแนะทั้งสองข้อไม่ได้มีการนำไปปฏิบัติตามแต่อย่างใด
2. รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของประเทศไทย ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ถูกประกาศใช้ผ่านกระบวนการที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมและไม่ครอบคลุม รัฐธรรมนูญฉบับนี้ร่างโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่มีสมาชิก 21 คน แต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งเป็นคณะรัฐบาลทหารที่ครองอำนาจอยู่ และไม่มีกระบวนการปรึกษาหารือหรือการมีส่วนร่วมสาธารณะที่สำคัญใด ๆ กระบวนการเช่นนี้เป็นการละเมิดกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) ข้อ 25 ซึ่งประกันสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริการรัฐกิจ
3. กระบวนการที่นำไปสู่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ยังไม่สอดคล้องกับพันธกรณีอื่น ๆ ภายใต้กติกา ICCPR อีกด้วย โดยเฉพาะข้อ 19 และ 21 ซึ่งประกันสิทธิที่จะมีเสรีภาพในความคิดเห็นและการแสดงออก และสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ ตามลำดับ
4. สถานการณ์ก่อนจะถึงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2559 มีการจำกัดสิทธิต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างร้ายแรง การชุมนุมในที่สาธารณะมากกว่าสี่คนถูกสั่งห้ามโดยคำสั่งหัวหน้าคสช. ฉบับที่ 3/2558 บุคคลอย่างน้อย 177 คนถูกตั้งข้อหาจากคำสั่งนี้ เนื่องจากจัดตั้งหรือเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะหรือการรณรงค์อื่น ๆ ที่เรียกร้องให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. 2559 ยังกำหนดให้การแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญเป็นความผิด มีคนอย่างน้อย 25 คนที่ถูกตั้งข้อหาจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ โดยทำที่สุดจำเลยเกือบทั้งหมดถูกตัดสินว่าไม่มีความผิด และมีหนึ่งคนถูกตัดสินจำคุกสองปีโดยให้รอลงอาญา และปรับ 20,000 บาท
5. ในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สองของประเทศไทย รัฐบาลไทยรับข้อเสนอแนะอีกสองข้อที่เรียกร้องให้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศของไทย อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติที่สำคัญหลายประการซึ่งไม่สอดคล้องกับกติกา ICCPR ข้อ 25 เนื่องจากบทบัญญัติเหล่านั้นรับรองว่า ผลการลงคะแนนเลือกตั้งจะไม่สะท้อนถึงความต้องการของผู้เลือกตั้ง
6. ภายใต้มาตรา 269 ในช่วง "ระยะเปลี่ยนผ่าน" ตั้งแต่ พ.ศ. 2562 ถึง 2567 กำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 250 คนซึ่งเต็มไปด้วยผู้ที่คสช. แต่งตั้งมา นอกจากนี้ มาตรา 272 ของรัฐธรรมนูญ กำหนดให้ในระหว่าง "ระยะเปลี่ยนผ่าน" นี้ นายกรัฐมนตรีจะต้องมาจากเสียงข้างมากในการประชุมร่วมกันของทั้งสองสภา (ได้แก่วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรที่มีสมาชิกจำนวน 500 คน)
7. บทบัญญัติดังกล่าวเปิดทางให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้า คสช. ถูกเสนอชื่อเป็นผู้สมัครชิงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพรรคพลังประชารัฐที่มีทหารหนุนหลัง และชนะคะแนนเสียงได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรี แม้ว่าพรรคพลังประชารัฐจะมีผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งเพียง 118 ที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2562 พลเอกประยุทธ์ได้รับคะแนนเสียงทั้งหมด 500 คะแนนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ในบรรดาสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด 250 คน มีจำนวน 249 คนที่ลงคะแนนให้พลเอกประยุทธ์ โดยประธานวุฒิสภางดออกเสียง
8. ความพยายามของภาคประชาสังคมในการแก้ไขรัฐธรรมนูญถูกปิดกั้นโดยสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะรัฐบาลทหาร ในปี พ.ศ. 2563 ท่ามกลางการวิพากษ์วิจารณ์อย่างเปิดเผยต่อรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย มีขบวนการเคลื่อนไหวเกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปรัฐธรรมนูญผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคประชาสังคมไทยเริ่มการรณรงค์เพื่อรวบรวมรายชื่อขั้นต่ำ 50,000 รายชื่อ

ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด เพื่อเสนอร่างแก้ไขต่อรัฐสภา ในเดือนสิงหาคมและกันยายน พ.ศ. 2563 แนวร่วมภาคประชาสังคมสามารถรวบรวมรายชื่อได้ 100,732 ลายมือชื่อ จากนั้นตัวแทนของแนวร่วมจึงยื่นร่างเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญแก่รัฐสภาเมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2563 ต่อมาในวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เสนอโดยภาคประชาสังคมถูกปิดตกในรัฐสภาเนื่องจากได้รับเสียงสนับสนุนจากสมาชิกวุฒิสภาไม่เพียงพอ รัฐสภาลงมติเห็นชอบอย่างท่วมท้นต่อร่างแก้ไขอีกสองฉบับที่เสนอโดยพรรคการเมืองต่าง ๆ และได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล

9. ในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สองของประเทศไทย รัฐบาลไทยได้รับข้อเสนอแนะสี่ข้อที่เรียกร้องให้ยกเลิกคำสั่งหัวหน้าคสช. ฉบับที่ 3/2558 และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เรียกร้องให้ยกเลิกคำสั่งคสช. ทั้งหมดที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย รัฐบาลไทยประกาศว่า ประเทศไทย "ยังไม่พร้อมที่จะยอมรับข้อเสนอแนะเหล่านี้ในช่วงเวลานี้"
10. ในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคสช. ได้ยกเลิกคำสั่งหลายฉบับที่เป็นการจำกัดอย่างเกินควรต่อสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการสมาคม ฉบับที่เห็นได้ชัดที่สุด ได้แก่ คำสั่งหัวหน้าคสช. ฉบับที่ 22/2561 ออกคำสั่งเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2561 ซึ่งมีผลเป็นการยกเลิกมาตรา 12 ของคำสั่งหัวหน้าคสช. ที่ 3/2558 ซึ่งห้ามการชุมนุมของบุคคลมากกว่าสี่คนเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง และกำหนดโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนให้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2558 ถึงธันวาคม พ.ศ. 2561 มีบุคคลอย่างน้อย 428 คนที่ถูกตั้งข้อหาจากคำสั่งที่ 3/2558 ในจำนวนนี้มีอย่างน้อย 28 คนที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าว และถูกพิพากษาลงโทษจำคุกตั้งแต่ 45 วันไปจนถึงสี่เดือนโดยให้รอลงอาญา และโทษปรับตั้งแต่ 2,500 ถึง 5,000 บาท
11. ในบางคดี ศาลไทยให้มีการดำเนินคดีข้อหาละเมิดคำสั่งหัวหน้าคสช. ฉบับที่ 3/2558 หลังจากคำสั่งดังกล่าวถูกยกเลิกไปแล้ว ณ เวลาที่จัดทำรายงานฉบับนี้ ยังคงมีการดำเนินการพิจารณาคดีต่อบุคคลอย่างน้อย 38 คน ที่มีต้นเหตุมาจากคำสั่งหัวหน้าคสช. ที่ 3/2558
12. เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 พลเอกประยุทธ์ได้ออกคำสั่งที่ 9/2562 ซึ่งมีผลยกเลิกคำสั่งและประกาศคสช. 66 ฉบับ อย่างไรก็ตาม ยังมีประกาศและคำสั่งอีก 65 ฉบับที่ยังมีผลบังคับใช้ โดยในบรรดาข้อบัญญัติที่กีดกันซึ่งยังคงมีผลบังคับใช้นั้นรวมถึงคำสั่งที่ 3/2558 และ 13/2559 มาตรา 6 ของคำสั่งที่ 3/2558 กำหนดให้เจ้าพนักงานมีอำนาจเรียกบุคคลมารายงานตัวยังสถานที่ที่ไม่เปิดเผย และควบคุมตัวบุคคลได้สูงสุดถึงเจ็ดวันโดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมใด ๆ หากบุคคลนั้นต้องสงสัยว่ากระทำความผิดบางประการ ในทำนองเดียวกัน คำสั่งที่ 13/2559 ให้อำนาจอย่างกว้างขวางแก่เจ้าพนักงานในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมบางประการ เจ้าพนักงานสามารถควบคุมตัวบุคคลได้ไม่เกินเจ็ดวันในสถานที่ที่ไม่เปิดเผยโดยที่กระบวนการยุติธรรมไม่สามารถเข้าถึง
13. การปรากฏอิสรภาพของบุคคลไม่เกินเจ็ดวันโดยไม่เปิดเผยสถานที่ และกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถเข้าถึง เป็นการเพิ่มความเสี่ยงที่จะเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมถึงการทรมานและการบังคับให้สูญหาย การขาดซึ่งกระบวนการยุติธรรมในการปรากฏอิสรภาพของบุคคลนั้น ขัดแย้งกับสิทธิในการเยียวยาอย่างเป็นผลและสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม อับเป็นสิทธิที่ได้รับการประกันโดยข้อ 2, 9 และ 14 ของกติกา ICCPR

ข้อเสนอแนะ:

- รับรองว่ากระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 จะดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมและครอบคลุม โดยผ่านการปรึกษาหารืออย่างแท้จริงและการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายของภาคประชาสังคม
- ยกเลิกคำสั่งและประกาศศสช.ที่เหลือทั้งหมด ที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้สนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศไทยเป็นรัฐภาคี รวมถึงคำสั่งหัวหน้าคสช.ฉบับที่ 3/2558 และ 13/2559
- ยุติการดำเนินคดีทั้งหมดที่มีข้อหาจากคำสั่งหัวหน้าคสช.ฉบับที่ 3/2558 โดยทันที

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกโจมตี คุกคาม และถูกเอาผิดทางอาญา

14. ในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สองของประเทศไทย รัฐบาลรับรองข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมถึงข้อเสนอแนะที่เรียกร้องให้มีการสืบสวนสอบสวนอย่างเหมาะสมต่อกรณีการโจมตีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทั้งหมด
15. การให้คำมั่นของรัฐบาลนั้นไม่สอดคล้องกับการโจมตีและคุกคามนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบโดยรัฐ ที่เกิดขึ้นระหว่างการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สองของประเทศไทย การโจมตีดังกล่าวร้ายแรงเป็นพิเศษเมื่อเกิดต่อนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย
16. สิทธิวิญ เสรีวิวัฒน์ นักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย ถูกโจมตีโดยกลุ่มคนร้ายที่ไม่ทราบตัวตนสองครั้ง เมื่อวันที่ 2 และ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2562 จากการทำร้ายครั้งที่สอง เขาได้รับบาดเจ็บสาหัส และต้องเข้ารักษาตัวในห้องดูแลผู้ป่วยหนัก เอกชัย หงส์กังวาน นักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยอีกคนหนึ่ง ถูกทำร้ายร่างกายโดยคนร้ายที่ไม่ทราบตัวอย่างน้อยเจ็ดครั้ง และรถของเขาถูกวางเพลิงได้รับความเสียหายอีกสองครั้ง ในช่วงระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2561 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2562 ในกรุงเทพฯ จากทั้งหมดนี้ มีเพียงสองกรณีที่สามารถระบุตัวผู้ก่อเหตุได้ กรณีอื่นที่เหลือ เจ้าหน้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ก่อเหตุและนำตัวมารับผิดได้
17. นักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกเอาผิดทางอาญาอย่างเป็นระบบจากการทำงานของพวกเขา ซึ่งรวมถึงการถูกจับกุมโดยพลการ ถูกดำเนินคดี และถูกคุมขังโดยพลการ หลายคนเผชิญกับการดำเนินคดีหลายคดี ซึ่งรวมถึงข้อหาอาญาอย่างการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและยุยงปลุกปั่น และหากถูกตัดสินว่ามีความผิด จะต้องโทษจำคุกเป็นเวลายาวนาน ตัวอย่างเช่น อานนท์ นำภา ทนายความด้านสิทธิมนุษยชนและนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย ถูกตั้งข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและยุยงปลุกปั่นรวมทั้งสิ้น 21 คดีด้วยกัน พิริษฐ์ ชิวารักษ์ ภานุพงศ์ จาดนอก สมยศ พฤกษาเกษมสุข จตุภัทร์ บุญภัทรรักษา และปติวัฒน์ สาหร่ายแย้ม นักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย ถูกตั้งข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและยุยงปลุกปั่น 34, 16, สี่, สาม และสองคดีตามลำดับ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนทั้งหมดถูกควบคุมตัวที่เรือนจำต่าง ๆ ขณะรอการพิจารณาคดี ณ เวลาที่จัดทำรายงานฉบับนี้
18. ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีบทบาทหลักในการจัดตั้งและนำการชุมนุมเพื่อประชาธิปไตยต่าง ๆ ในพ.ศ. 2563 ตกเป็นเป้าหมายอย่างเป็นทางการของทั้งฝ่ายรัฐและฝ่ายที่ไม่ใช่รัฐ จากการทำกิจกรรมของพวกเธอ พวกเธอเผชิญกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่าง ๆ จากการใช้เสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ เช่นเดียวกับนักกิจกรรมชาย อย่างไรก็ตาม พวกเธอยังต้องเผชิญกับการโจมตีทำร้ายและการคุกคามด้วยเหตุทางเพศสภาพเพิ่มเติมด้วย
19. เจ้าหน้าที่รัฐเอาผิดทางอาญากับกิจกรรมของพวกเธอ ผ่านการใช้กฎหมายและข้อบัญญัติที่ก้ำกึ่งต่าง ๆ ซึ่งมีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ตัวอย่างเช่น ปันสยา สิทธิจิรวัฒน์กุล นักกิจกรรมหญิงเพื่อประชาธิปไตย ถูกตั้งข้อหาทั้งสิ้น 15 ข้อหา รวมถึงมาตรา 112

และ 116 ในประมวลกฎหมายอาญา จากการทำหน้าที่เธอมีส่วนร่วมในการประท้วงโดยสงบ ปันสัญญาควบคุมตัวอยู่ที่ทัณฑสถานหญิงกลาง ในกรุงเทพฯ ขณะรอการพิจารณาคดี ณ เวลาที่จัดทำรายงานฉบับนี้

20. เจ้าหน้าที่รัฐยังมักจะกระทำการคุกคาม ช่มชู้ และสอดแนมผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอยู่บ่อยครั้ง การคุกคามและช่มชู้ในลักษณะนี้ ยังถูกใช้กับสมาชิกครอบครัวของพวกเขาอีกด้วย โดยเป็นวิธีการขัดขวางผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนไม่ให้ปฏิบัติงานของพวกเขาหรือ เข้าร่วมการประท้วงได้ ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนรายงานว่า มีการโจมตีทำร้ายด้วยเหตุทางเพศสภาพส่วนใหญ่กระทำในรูปแบบของการใช้คำพูดคุกคามทำร้าย และการโจมตีและคุกคามทางออนไลน์ที่มุ่งเป้าหมายยังพวกเขาโดยตรง เพียงเพราะเพศสภาพและการแสดงออกทางเพศสภาพของพวกเขา

ข้อเสนอแนะ:

- ดำเนินการสอบสวนอย่างละเอียด เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ ต่อเหตุโจมตีทำร้ายนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และนำตัวผู้กระทำมารับผิด
- ประกันให้มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเกื้อหนุนเพื่อให้ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนสามารถใช้สิทธิของตนได้ และยุติพฤติกรรมคุกคามทั้งหมดต่อพวกเขา รวมถึงการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือคุกคามด้วย
- งดเว้นการจับกุม ควบคุมตัว และการดำเนินคดีนักปกป้องสิทธิมนุษยชน อันมาจากการใช้สิทธิของพวกเขาโดยชอบและโดยสงบ ตามที่ได้รับรองในสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระดับสากล
- คุ้มครองผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจากการโจมตีทำร้ายและการคุกคามและช่มชู้ในรูปแบบอื่น ๆ อันมีเหตุจากเพศสภาพ ทั้งโดยรัฐและผู้กระทำที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงทางออนไลน์
- ส่งคำเชิญอย่างเป็นทางการและจัดให้ผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์นักปกป้องสิทธิมนุษยชนได้เดินทางเยือนประเทศไทย ในระหว่างวาระการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สาม

มีการบังคับใช้กฎหมายที่กดขี่ปราบปราม เพื่อจำกัดสิทธิที่จะมีเสรีภาพในความคิดเห็นและการแสดงออกอย่างเกินสมควร

21. ในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สองของประเทศไทย รัฐบาลรับรองข้อเสนอแนะ 11 ข้อ ซึ่งเรียกร้องให้เคารพสิทธิที่จะมีเสรีภาพในความคิดเห็นและการแสดงออก อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะเหล่านั้นไม่ได้มีการนำไปปฏิบัติอย่างเต็มที่
22. ประเทศไทยยังคงจำกัดสิทธิที่จะมีเสรีภาพในความคิดเห็นและการแสดงออกอย่างเกินสมควร ผ่านการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีของประเทศไทยต่อกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกติกา ICCPR และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights หรือ ICESCR)
23. กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และละเมิดพันธกรณีของประเทศไทยต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่ มาตรา 112 (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) มาตรา 116 (ยุยงปลุกปั่น) มาตรา 326 (หมิ่นประมาท) และมาตรา 328 (หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา) แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ มาตรา 5 ของคำสั่งหัวหน้าคสช. ฉบับที่ 3/2558 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2558 ยังไม่ถูกยกเลิก และยังคงมีผลบังคับใช้หลังการยุบ คสช. ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562 มาตรา 5 ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ทหารในการออกคำสั่ง “ห้ามการเสนอข่าวการจำหน่ายหรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใด ที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว หรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดความเข้าใจผิดจนกระทบต่อความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน”
24. ในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สองของประเทศไทย รัฐบาลไม่ได้รับรองข้อเสนอแนะ 14 ข้อที่ให้ทบทวน แก๊ซ หรือยกเลิกกฎหมายและข้อบังคับที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิที่จะมีเสรีภาพในความคิดเห็นและการแสดงออก

25. มาตรา 14 พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ระบุถึงความผิดดังต่อไปนี้โดยเฉพาะ (1) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ "บิดเบือน" หรือ "ปลอม" โดยประการที่ "น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน" (2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่ง "ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน" และ (3) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่ง "ข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย" ผู้ถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานละเมิดมาตรา 14 พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ฯ จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
26. นิยามการกระทำความผิดที่มีลักษณะคลุมเครือและสามารถตีความได้กว้างของมาตรา 14 พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ถูกใช้อย่างสม่ำเสมอเพื่อเอาผิดการแสดงความคิดเห็นโดยสงบและชอบธรรมทางออนไลน์ (รวมถึงคำวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลและสถาบันกษัตริย์ของไทย) โดยเฉพาะที่เกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2563 บุคคลอย่างน้อย 239 คนถูกตั้งข้อหาตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์จากการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์คสช. เจ้าหน้าที่กองทัพ และสถาบันกษัตริย์
27. มาตรา 116 ประมวลกฎหมายอาญา กำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีต่อผู้ถูกตัดสินว่า มีความผิดฐานกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชน "(1) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจ หรือใช้กำลังประทุษร้าย (2) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร หรือ (3) เพื่อให้ประชาชน ล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน"
28. ในช่วงที่คสช.ครองอำนาจ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562 มีผู้ถูกตั้งข้อหาตามมาตรา 116 อย่างน้อย 124 คน การดำเนินคดีเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดมาจากการวิพากษ์วิจารณ์อย่างสงบและชอบธรรมต่อนโยบายและการกระทำของคสช. หลังการยุบคสช.ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560 ทางกรวยังคงดำเนินการทางกฎหมายโดยใช้มาตรา 116 อยู่ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 บุคคลอย่างน้อย 105 คนถูกตั้งข้อหาตามมาตรา 116 ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 เพียงเดือนเดียว มีผู้ถูกตั้งข้อหาตามมาตรา 116 อย่างน้อย 46 คน โดยเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับคำปราศรัยของนักกิจกรรมและผู้เข้าร่วมชุมนุมอื่น ๆ ระหว่างการประท้วงเพื่อประชาธิปไตย
29. บทบัญญัติว่าด้วยการหมิ่นประมาทในประมวลกฎหมายอาญายังคงถูกใช้กับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและผู้สื่อข่าว ตัวอย่างเช่น ระหว่าง พ.ศ. 2559 ถึง 2563 บริษัทธรรมเกษตร ซึ่งประกอบกิจการฟาร์มไก่ ฟองคดียาภายใต้มาตรา 326 และ 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญา รวมทั้งสิ้น 37 คดี ต่อจําเลย 22 คน ซึ่งรวมถึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน คนงาน และนักข่าว โดยกล่าวหาว่าหมิ่นประมาทบริษัท การฟ้องคดีเหล่านี้เกิดมาจากการที่จําเลยได้บันทึกข้อมูล สื่อสาร และตรวจค้นเกี่ยวกับข้อกล่าวหาต่อธรรมเกษตรเรื่องการละเมิดสิทธิแรงงาน
30. ในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สองของประเทศไทย รัฐบาลไทยไม่รับรองข้อเสนอนี้และเจ็ดข้อ ซึ่งเรียกร้องให้ยกเลิกหรือแก้ไขมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) และให้ยุติการใช้ข้อกฎหมายดังกล่าวโดยมิชอบเพื่อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก รัฐบาลไทยยัง "รับทราบ" ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เรียกร้องให้ยกเลิกการบังคับโทษจำคุกขั้นต่ำภายใต้มาตรา 112
31. มาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย กำหนดโทษจำคุกต่อผู้หมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ผู้ถูกตัดสินว่ามีความผิดตามมาตรา 112 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามถึงสิบห้าปีต่อการกระทำแต่ละกรรม ผู้ใดจะสามารถฟ้องร้องข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพภายใต้มาตรา 11 ก็ได้ ท่ามกลาง

สภาวะสืบสนอหลห่านทางการเมืองที่กำลังดำเนินอยู่ในประเทศไทย บุคคลหลายคนใช้การฟ้องร้องข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเพื่อโจมตีคู่ขัดแย้งทางการเมือง

32. ระหว่างการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สองของประเทศไทย ทางกรรมาธิการยังคงดำเนินการจับกุม ควบคุมตัว ดำเนินคดี และจำคุกบุคคลจากข้อหาภายใต้มาตรา 112 บุคคลราว 50 คนถูกจับกุม และ 14 คนถูกตัดสินจำคุกภายใต้มาตรา 112 ประเทศไทยยังบันทึกการตัดสินโทษจำคุกสูงที่สุดภายใต้มาตรา 112 สองคดี ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ศาลทหารกรุงเทพพิพากษาว่าวิชัย เทพวงศ์ มีความผิดฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ 10 กรรม จากการโพสต์รูปภาพและข้อความบนเฟซบุ๊กที่ศาลเห็นว่าเป็นการหมิ่นประมาทสถาบันกษัตริย์ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 ศาลทหารตัดสินจำคุกวิชัยเป็นเวลาถึง 70 ปี โดยลดโทษให้เหลือ 35 ปี เนื่องจากให้การสารภาพในชั้นศาล ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2564 ศาลอาญารุงเทพตัดสินจำคุกอัญชัญ ปริเลิศ ถึง 87 ปี สำหรับความผิดฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพทั้งหมด 29 กรรม จากการโพสต์เนื้อหาออนไลน์ ศาลลดโทษให้กึ่งหนึ่ง เหลือ 43 ปีกับหกเดือน เนื่องจากอัญชัญให้การรับสารภาพ โดยรวมแล้ว มีจำเลยที่ถูกฟ้องร้องข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพอย่างแปลกประหลาดที่สุดเพียงสี่คนเท่านั้นที่ถูกยกฟ้องในช่วงระหว่างการทำรายงาน
33. การจับกุม ดำเนินคดี และควบคุมตัวภายใต้มาตรา 112 ระลอกแรก เริ่มต้นขึ้นหลังรัฐประหารเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 และดำเนินต่อเนื่องจนถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2561 ช่วงต้นปี พ.ศ. 2561 สำนักงานอัยการสูงสุดออกแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดี เพื่อควบคุมการใช้มาตรา 112 การเปลี่ยนแนวทางดังกล่าวอาจจะเกี่ยวข้องกับพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณซึ่งพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า "ทรงมีพระเมตตา ไม่ให้ใช้มาตรา 112"
34. ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 จนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 ทางกรรมาธิการจึงหันไปใช้มาตรา 116 ประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา 14 พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ฯ เพื่อดำเนินการทางกฎหมายกับบุคคลที่วิพากษ์วิจารณ์กษัตริย์ แทนการใช้มาตรา 112 ในช่วงดังกล่าว บุคคลหลายคนถูกตั้งข้อหาตามมาตรา 112 โดยตำรวจ อย่างไรก็ตาม ข้อกล่าวหาเหล่านั้นถูกเปลี่ยนในภายหลังเป็นข้อหาละเมิด พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และมาตรา 116 ประมวลกฎหมายอาญา
35. การจับกุม ดำเนินคดี และควบคุมตัวด้วยข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพระลอกที่สองเริ่มต้นขึ้นในปลายเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ไม่นานหลังจากที่นายกรัฐมนตรีประยุทธ์ประกาศว่า มาตรา 112 จะเป็นหนึ่งใน "กฎหมายทุกฉบับทุกมาตรา" ที่จะถูกบังคับใช้กับผู้ประท้วงเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งเรียกร้องมากขึ้นเรื่อย ๆ ให้ปฏิรูปสถาบันกษัตริย์
36. ตั้งแต่วันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2564 บุคคลอย่างน้อย 77 คนถูกตั้งข้อหาตามมาตรา 112 คดีเหล่านี้แทบทั้งหมดเป็นการตั้งข้อหาต่อนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยและผู้เข้าร่วมประท้วง ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะเกี่ยวกับกษัตริย์ไทยในระหว่างการประท้วงหรือบนโซเชียลมีเดีย ณ วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2564 ผู้ถูกตั้งข้อหาอย่างน้อย 12 คนถูกควบคุมตัวระหว่างรอการพิจารณาคดี บางคนถูกตั้งข้อหาตามมาตรา 112 หลายข้อหาในหลายคดี การเอาผิดทางอาญาด้วยมาตรา 112 กับผู้เข้าร่วมการประท้วงเพื่อประชาธิปไตยไม่ละเว้นแม้แต่กับเด็ก เยาวชนที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะอย่างน้อยหกคนถูกตั้งข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ จากการใช้สิทธิของพวกเขาที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก โดยเกี่ยวข้องกับการประท้วงต่าง ๆ
37. จำเลยข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพซึ่งรอการพิจารณาคดีอยู่นั้นถูกปฏิเสธซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐานในเสรีภาพอยู่เสมอ ในหลายกรณี ศาลสั่งยกคำร้องซ้ำแล้วซ้ำเล่า ไม่อนุญาตให้จำเลยข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพได้ประกันตัว โดยให้เหตุผลแก่การตัดสินใจดังกล่าวว่า หากปล่อยตัวไป จำเลยอาจหลบหนี อาจก่อให้เกิดความเสียหายเพิ่มเติม และอาจกระทำความผิดซ้ำ การที่ศาลยกคำร้องไม่ให้ประกันตัวผู้ต้องสงสัยข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพหลายครั้งนั้นเป็นการละเมิดข้อ 9 ของกติกา ICCPR ซึ่งกำหนดหลักการไว้ชัดเจนว่า การปล่อยตัวผู้ต้องหาต้องถือเป็นหลัก และการควบคุมตัวผู้ต้องหาระหว่างรอการพิจารณาคดีต้องถือเป็นข้อยกเว้น

ข้อเสนอแนะ:

- แก้ไขมาตรา 326 และ 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย โดยมุ่งหมายที่จะยกเลิกความผิดอาญาฐานหมิ่นประมาทและหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา
- แก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เพื่อยกเลิกโทษจำคุกต่อการกระทำความผิดอันเกิดจากการใช้โดยชอบธรรม ซึ่งสิทธิที่จะมีเสรีภาพในความคิดเห็นและการแสดงออก
- ยกเลิกมาตรา 5 ของคำสั่งหัวหน้าคสช. ฉบับที่ 3/2558 โดยทันที
- ยุติการจับกุม ดำเนินคดี และควบคุมตัวภายใต้กฎหมายต่าง ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีทางกฎหมายระหว่างประเทศของไทยว่าด้วยสิทธิที่จะมีเสรีภาพในความคิดเห็นและการแสดงออก รวมถึงมาตรา 112, 116, 326 และ 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
- แก้ไขมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย เพื่อยกเลิกโทษจำคุกต่อการกระทำความผิดอันเกิดจากการใช้โดยชอบธรรมซึ่งสิทธิที่จะมีเสรีภาพในความคิดเห็นและการแสดงออก
- ประกันถึงสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมแก่จำเลยข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ รวมถึงสิทธิในการประกันตัว
- กำหนดให้ระงับผ่อนผันการดำเนินคดีภายใต้มาตรา 112 ต่อบุคคลซึ่งเพียงแค่อ้างสิทธิขั้นพื้นฐานของพวกเขาที่จะมีเสรีภาพในความคิดเห็นและการแสดงออก
- ปลดปล่อยบุคคลทั้งหมดที่ถูกคุมขังในเรือนจำภายใต้มาตรา 112 เพียงเพราะการอ้างสิทธิขั้นพื้นฐานของพวกเขาที่จะมีเสรีภาพในความคิดเห็นและการแสดงออก
- ส่งวนอำนาจที่จะแจ้งความฟ้องร้องด้วยมาตรา 112 ให้แก่สำนักพระราชวังแต่เพียงผู้เดียว
- จัดให้มีการเยือนประเทศอย่างเป็นทางการของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพในความคิดเห็นและการแสดงออก ในระหว่างการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สาม
- ให้สัตยาบันพิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Optional Protocol to the ICCPR) ในระหว่างการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สาม

สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบถูกจำกัด

38. ในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สองของประเทศไทย รัฐบาลรับรองข้อเสนอแนะสองข้อ ซึ่งเรียกร้องให้เคารพสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ แม้จะให้คำมั่นดังกล่าว แต่กฎหมายและข้อบัญญัติหลายประการได้วางข้อจำกัดที่ไม่จำเป็นและไม่ได้สัดส่วนต่อการอ้างสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ ยิ่งไปกว่านั้น เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายยังมักจะเพิกเฉยต่อมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องในการควบคุมการชุมนุม
39. หลังการยกเลิกมาตรา 12 ของคำสั่งหัวหน้าคสช. ฉบับที่ 3/2558 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2561² ทางเราได้ใช้กฎหมายและข้อบัญญัติอื่น ๆ เพื่อจำกัดอย่างเกินสมควรซึ่งการอ้างสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ ตำรวจมักจะใช้พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะเพื่อจำกัดกิจกรรมทางการเมืองและการรวมตัวในที่สาธารณะโดยสงบ นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวยังถูกเจ้าหน้าที่ใช้อีกหลายครั้งเพื่อแทรกแซงการชุมนุมสาธารณะ รวมถึงการข่มขู่หรือขัดขวางผู้จัดตั้งการประท้วงและผู้เข้าร่วม การสั่งปิดสถานที่ประท้วง และการติดตามสอดส่องกิจกรรมประท้วงต่าง ๆ
40. พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะกำหนดข้อบังคับต่าง ๆ อันเป็นภาระยุ่งยากเกินควรต่อผู้จัดการประท้วง และกำหนดข้อจำกัดที่ไม่จำเป็นกับผู้เข้าร่วมในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อที่ 21 ของกติกา ICCPR และข้อสังเกตลำดับที่ 37 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ตัวอย่างเช่น ผู้จัดการชุมนุมสาธารณะจะต้องแจ้งตำรวจให้ทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 24 ชั่วโมง พร้อมระบุรายละเอียดกิจกรรมที่จะจัด หากไม่แจ้งตามเงื่อนไขดังกล่าว จะถือว่าการชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

พระราชบัญญัตินี้ห้ามชุมนุมสาธารณะในรัศมี 150 เมตรจากพระบรมมหาราชวัง หรือชุมนุมภายในพื้นที่ของรัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล และศาล เว้นแต่มีการจัดให้มีสถานที่เพื่อใช้สำหรับการชุมนุมสาธารณะภายในพื้นที่นั้น นอกจากนี้ยังห้ามเดินขบวนระหว่างเวลา 18 นาฬิกา ถึง 6 นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น และห้ามผู้ชุมนุมกีดขวางทางเข้าออกหรือบดบังการใช้สถานที่ที่ทำการหน่วยงานรัฐ ทำอากาศยาน ท่าเรือ สถานีรถไฟ หรือสถานีขนส่งสาธารณะ โรงพยาบาล สถานศึกษา และสถานทูต ผู้ฝ่าฝืนจะต้องระวางโทษสูงสุดถึงห้าปี และ/หรือ ปรับไม่เกิน 100,000 บาท

41. นับตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 บุคคลอย่างน้อย 40 คนถูกตั้งข้อหาตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ การบังคับใช้พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงที่มีการประท้วงเพื่อประชาธิปไตยทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2563 เมื่อบุคคลอย่างน้อย 67 คนถูกตั้งข้อหาตามพระราชบัญญัตินี้
42. ผู้เข้าร่วมการประท้วงเพื่อประชาธิปไตยยังต้องเผชิญการดำเนินการทางกฎหมาย อันเป็นผลจากข้อจำกัดอย่างกว้างขวางของรัฐบาลบังคับใช้ โดยเป็นความพยายามที่จะควบคุมการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา-19 มาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ("พ.ร.ก.ฉุกเฉิน") ประกาศใช้วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 ห้ามการชุมนุมสาธารณะ และกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนให้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท ณ เวลาที่จัดทำรายงานฉบับนี้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินยังคงมีผลบังคับใช้ ข้อห้ามต่อการชุมนุมสาธารณะถูกยกเลิกชั่วคราวเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2563 และกลับมาบังคับใช้อีกครั้งเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2563 สถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ซึ่งคาดว่าจะเกิดจากสถานการณ์การเมืองและไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 ถูกประกาศใช้ในเขตกรุงเทพฯ ตั้งแต่วันที่ 15 ถึง 22 ตุลาคม พ.ศ. 2563
43. นับตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 มีบุคคลอย่างน้อย 393 ถูกตั้งข้อหาฝ่าฝืนพ.ร.ก.ฉุกเฉิน นอกจากนี้ พ.ร.บ.ชุมนุมสาธารณะยังถูกใช้ควบคู่ไปกับพ.ร.ก.ฉุกเฉินในการแจ้งความฟ้องร้องกับผู้ประท้วง ทั้งที่พ.ร.บ.ดังกล่าวกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าไม่สามารถนำมาบังคับใช้ในช่วงเวลาที่ประกาศใช้พ.ร.ก.ฉุกเฉิน บุคคลอย่างน้อย 70 คนถูกตั้งข้อหาภายใต้ทั้งพ.ร.บ.ชุมนุมสาธารณะและพ.ร.ก.ฉุกเฉินในช่วงเวลาเดียวกัน
44. ในขณะที่การประท้วงเพื่อประชาธิปไตยโดยสงบกำลังสะสมแรงขับเคลื่อน ผู้ชุมนุมกลับต้องเผชิญกับการใช้กำลังโดยไม่จำเป็นและไม่ได้สัดส่วนของตำรวจในหลายโอกาส ส่งผลให้ผู้ชุมนุมหลายสิบคนได้รับบาดเจ็บ ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 และเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 ตำรวจใช้ปืนฉีดน้ำแรงดันสูงเพื่อสลายผู้ชุมนุมในการประท้วงห้าครั้งในกรุงเทพฯ ในการประท้วงเหล่านั้น มีสามครั้งที่ตำรวจยิงแก๊สน้ำตาใส่ผู้ประท้วง และสองครั้งที่ตำรวจใช้กระสุนยาง
45. การใช้กำลังรุนแรงสลายการชุมนุมที่เป็นไปโดยสงบ ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศหลายประการว่าด้วยสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ อาทิ ข้อที่ 21 ของกติกา ICCPR ข้อที่ 15 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก (United Nations Convention on the Rights of the Child หรือ CRC) ข้อสังเกตลำดับที่ 37 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ว่าด้วยข้อที่ 21 ของกติกา ICCPR (UN Human Rights Committee's General Comment No. 37 on Article 21 of the ICCPR) หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย (Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials) และแนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมาย (UN Human Rights Guidance on Less-Lethal Weapons in Law Enforcement)

ข้อเสนอแนะ:

- แก้อำนาจพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ โดยเฉพาะข้อสังเกตลำดับที่ 37 ต่อข้อ 21 ของกติกา ICCPR

- ยกเลิกข้อบัญญัติของพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และคำสั่งอื่น ๆ ที่กำหนดข้อจำกัดอย่างกว้างขวางต่อสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบโดยทันที
- จัดการฝึกอบรมที่จำเป็นแก่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ว่าด้วยการใช้มาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการชุมนุม
- ระวังการใช้กำลังอย่างไม่ได้สัดส่วนและไม่จำเป็นในการควบคุมการชุมนุม และรับรองว่าการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่จะสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศอย่างเคร่งครัด รวมถึงหลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย และแนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมาย
- จัดให้มีการเยือนประเทศอย่างเป็นทางการของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและการสมาคม ในระหว่างวาระการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สาม

เด็กตกเป็นเป้าหมายจากการใช้สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ

46. นักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศมีบทบาทนำในการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยที่เริ่มต้นในประเทศไทยเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 นอกจากนี้จะพิจารณาวิจารณ์รัฐบาลและเรียกร้องการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์แล้ว เหล่านักเรียนยังรณรงค์เรียกร้องให้ปฏิรูประบบการศึกษาที่ล้าหลังของประเทศ และระเบียบกฎหมายเกณฑ์คว่ำครี ซึ่งรวมถึงเครื่องแบบและทรงผมนักเรียนที่มีอคติทางเพศสภาพ กลุ่มสิทธินักเรียนยังจัดการประท้วงหลายครั้งที่กระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนมัธยมหลายแห่งในกรุงเทพฯ และจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเรียกร้องให้ยุติการละเมิดและการปฏิบัติมิชอบของครู รวมทั้งเรียกร้องให้คุ้มครองนักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศ
47. จากการประท้วงตลอดปี พ.ศ. 2563 ทางกรได้คุกคาม ช่มชู้ และสอดแนมแกนนำนักเรียนนักศึกษาอยู่บ่อยครั้ง รวมถึงเด็กด้วย นักเรียนนักศึกษาหลายคนรายงาน ว่า ตำรวจไปยังโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยของพวกเขาเพื่อเฝ้าติดตามความเคลื่อนไหวของพวกเขา สอบถามข้อมูลส่วนตัวของพวกเขากับครูอาจารย์ หรือกดดันให้ผู้ที่อยู่ในฝ่ายบริหารปกครองของโรงเรียนจัดการพวกเขา ก่อนถึงการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยที่กำหนดว่าจะจัดในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2563 ในกรุงเทพฯ และที่อื่น ๆ ทางกรได้ส่งจดหมายหาอธิการบดีของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ให้เรียกประชุมนักศึกษา และสั่งให้พวกเขาหยุดนักศึกษาไม่ให้เรียกร้องการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ อีกทั้งยังถูกขอให้ทำรายชื่อนักศึกษาที่อาจจะก่อความยุ่งยาก
48. โรงเรียนกำหนดข้อจำกัดอย่างร้ายแรงต่อสิทธิของนักเรียนที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ โรงเรียนต่าง ๆ สั่งห้ามนักเรียนไม่ให้แสดงสัญลักษณ์ชูสามนิ้ว ผูกโบว์สีขาว หรือเข้าร่วมกิจกรรมการเมือง ในบางกรณี ครูทำโทษนักเรียนที่แสดงท่าทีสนับสนุนขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตย ด้วยการตี ต่ำทออย่างรุนแรง หรือข่มขู่ว่าจะไล่ออก ในหลายกรณี ทางโรงเรียนพยายามป้องกันไม่ให้นักเรียนจัดการประท้วง โดยประกาศวันหยุดหรือจัดกิจกรรมอื่นในวันที่มีนัดหมายประท้วง
49. การประท้วงของนักเรียนนักศึกษาเพิ่มความเข้มข้นหลังจากข้อห้ามชุมนุมสาธารณะภายใต้พ.ร.ก.ฉุกเฉินถูกยกเลิกชั่วคราว ระหว่างวันที่ 18 กรกฎาคม ถึงวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2563 มีการประท้วง 74 ครั้งที่เกิดขึ้นภายในบริเวณสถานศึกษา (43 ครั้งในเขตมหาวิทยาลัย และ 31 ครั้งในโรงเรียนมัธยม)
50. เจ้าหน้าที่รัฐยกระดับการดำเนินการทางกฎหมายต่อแกนนำนักเรียนนักศึกษาที่โดดเด่น เพื่อพยายามจะหยุดนักเรียนนักศึกษา รวมทั้งที่เป็นเด็ก ไม่ให้เข้าร่วมการประท้วง ระหว่างวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2564 เยาวชนที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะอย่างน้อย 23 คนถูกดำเนินคดีโดยเกี่ยวโยงกับการเข้าร่วมการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตย ในจำนวนนี้มี 17 คนที่ถูกตำรวจควบคุมตัวโดยไม่มีหมายจับและ/หรือไม่มีการแจ้งเหตุผลในการจับกุม เยาวชนคนหนึ่งถูกตั้งข้อหาขู่ยิงปลุกปั่น (มาตรา 116 ประมวลกฎหมายอาญา) และมีหกคนที่ถูกตั้งข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ (มาตรา 112 ประมวลกฎหมายอาญา) อีกแปดคนถูกตั้งข้อหาตามข้อบัญญัติกฎหมายหลายข้อ ได้แก่ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร พ.ร.บ.ชุมนุม

สาธารณชน และพระราชบัญญัติโรคติดต่อ บางคนถูกตั้งข้อหาและถูกโทษปรับตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองอีกด้วย

51. ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี มาตราการเหล่านั้นจะละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็ก และพันธกรณีของประเทศไทยต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child หรือ CRC) ซึ่งประเทศไทยเป็นรัฐภาคี สิทธิของเด็กที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ ได้รับการคุ้มครองตามข้อ 13 และ 15 ของอนุสัญญา CRC ตามลำดับ นอกจากนี้ ข้อ 37 ของอนุสัญญา CRC ยังระบุว่า การจับกุม ควบคุมตัว หรือคุมขังเด็ก ให้กระทำเป็นมาตรการขั้นสุดท้าย และให้กระทำในระยะเวลาสั้นที่สุดเท่าที่ สุด ข้อ 3 ของอนุสัญญา CRC กำหนดว่า ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็น "สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก" ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็กโดยศาลและหน่วยงานฝ่ายบริหาร

ข้อเสนอแนะ:

- ยุติการกระทำทั้งหมดอันเป็นการคุกคามและข่มขู่ต่อเด็ก อันเกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิของพวกเขาที่จะมีเสรีภาพในความคิดเห็นและการแสดงออกและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ
- หยุดการจับกุมและคุมขังเด็กอันเกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิของพวกเขาที่จะมีเสรีภาพในความคิดเห็นและการแสดงออกและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ

การบังคับบุคคลให้สูญหายยังไม่ถูกแก้ไข

---

52. ในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สองของประเทศไทย รัฐบาลรับรองข้อเสนอแนะทั้ง 10 ข้อเกี่ยวกับการบังคับบุคคลให้สูญหาย ซึ่งรวมถึงข้อเสนอแนะที่เรียกร้องให้ประเทศไทยให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลสูญหาย (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance หรือ ICPPED) เรียกร้องให้ผ่านร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นกฎหมาย และให้จัดการแก้ไขประเด็นการบังคับบุคคลให้สูญหาย นอกจากนี้ รัฐบาลยังประกาศว่าประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญา ICPPED โดยคำประกาศนี้เป็นส่วนหนึ่งของคำสัญญาโดยสมัครใจและความมุ่งมั่น
53. ทว่าคำมั่นสัญญาต่าง ๆ ที่รัฐบาลได้แสดงออกในระหว่างการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สองของประเทศไทยนั้นยังคงไม่ได้รับการเติมเต็ม การให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญา ICPPED ยังคงไม่มีความคืบหน้า ในวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2560 สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ซึ่งเป็นสภาที่แต่งตั้งโดยคสช. มีมติเป็นเอกฉันท์ให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญา ICPPED อย่างไรก็ตาม ณ เวลาที่จัดทำรายงานฉบับนี้ รัฐบาลไทยยังไม่ส่งมอบสัตยาบันสารให้กับเลขาธิการองค์การสหประชาชาติตามข้อกำหนด รวมถึงยังไม่ได้กำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจนที่จะทำเช่นนั้น
54. รัฐบาลยังคงล้มเหลวที่จะดำเนินการตามมาตรการอย่างเพียงพอในการประกันให้มีการสอบสวนโดยทันที ละเอียด เชื้อถือได้ และเป็นกลาง ต่อกรณีที่มีการกล่าวหาว่าเป็นการบังคับให้สูญหาย คณะกรรมการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์กรณีถูกกระทำทรมานและถูกบังคับให้หายสาบสูญ ซึ่งรัฐบาลตั้งขึ้นเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560 และแต่งตั้งใหม่ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ล้มเหลวที่จะดำเนินการใด ๆ อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามข้อขอร้องอำนาจของตน
55. นอกจากนั้น "การบังคับบุคคลให้สูญหาย" ตามการจำกัดความในมาตรฐานระหว่างประเทศ ยังไม่ถูกกำหนดให้เป็นฐานความผิดอาญาในระบบกฎหมายของไทย ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย ซึ่งเป็นความคืบหน้าที่ดีไปสู่การป้องกันการทรมาน การถูกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม และการบังคับบุคคลให้สูญหาย ตามพันธกรณีสากลของประเทศไทย ยังคงอยู่ในระหว่างรอรัฐสภาพิจารณาลงมติ คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบร่างพ.ร.บ.นี้ครั้งแรกในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2559

อย่างไรก็ตาม ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ซึ่งเป็นสภาที่คณะรัฐบาลทหารแต่งตั้ง ได้ตีกลับร่างพ.ร.บ. ผู้ขึ้นคณะรัฐมนตรีเพื่อให้พิจารณาเพิ่มเติม ในวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2563 ที่ประชุม ครม. เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุญคนสูญหาย ฉบับล่าสุดตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ

56. แม้รัฐบาลจะอ้างว่าได้แก้ไขกรณีการบังคับบุคคลให้สูญหายหลายกรณีแล้วนับตั้งแต่การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สองของประเทศ แต่ ณ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2563 ยังคงมีกรณีการบังคับบุคคลให้สูญหายในประเทศไทยที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข 75 กรณี (รวมถึงผู้หญิงเก้าคน) จากฐานข้อมูลของคณะทำงานด้านการบังคับสูญหายโดยไม่สมัครใจขององค์การสหประชาชาติ (UN Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances หรือ WGEID) ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2563 คณะทำงาน WGEID ได้รับรายงานถึงกรณีใหม่อีกห้ากรณี
57. ยังคงมีรายงานถึงการหายตัวไปของนักกิจกรรมในประเทศไทย ปลายเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2562 อี๊ด ไชยะวง นักกิจกรรมชาวลาวอายุ 34 ปี ได้หายตัวไปจากกรุงเทพฯ อี๊ด ไชยะวง เป็นสมาชิกกลุ่ม "Free Lao" ซึ่งเป็นกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการของนักกิจกรรมและแรงงานอพยพชาวลาวที่อยู่ในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยในประเทศลาว เขาถูกพบเห็นครั้งสุดท้ายในวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2562 ขณะกำลังออกจากที่พักเพื่อไปรับประทานอาหารเย็นกับเพื่อนร่วมงานจากร้านอาหารที่เขาทำงานอยู่
58. ปลายเดือนมกราคม พ.ศ. 2562 เจียง ชุย เบ็ญ นักกิจกรรมทางการเมืองชาวเวียดนามซึ่งยื่นคำขอลี้ภัยในไทย ถูกลักพาตัว บล็อกเกอร์ผู้นี้หายตัวไปเมื่อวันที่ 26 มกราคมในกรุงเทพฯ ที่ซึ่งเขามาขอที่ลี้ภัยทางการเมืองหลังหลบหนีออกจากเวียดนาม คาดกันว่าเบ็ญถูกลักพาตัวไปในกรุงเทพฯ โดยกลุ่มคนไม่ทราบชื่อ ก่อนถูกนำตัวกลับไปยังเวียดนามโดยไม่สมัครใจ ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562 มีรายงานว่าเขาถูกควบคุมตัวในเรือนจำที่กรุงฮานอย
59. เจ้าหน้าที่รัฐไทยยังล้มเหลวในให้ความร่วมมือทางกฎหมายระดับนานาชาติอย่างเหมาะสม ต่อกรณีการหายตัวไปของนักกิจกรรมทางการเมืองชาวไทยเจ็ดคนซึ่งลี้ภัยอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน กรณีดังกล่าวได้แก่ นายอิทธิพล สุขแป้น หายตัวไปในประเทศลาวเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2559 นายวุฒิพงษ์ กษรธรรมคุณ ถูกกลุ่มชายฉกรรจ์พร้อมอาวุธบุกเข้าลักพาตัวในกรุงเทพฯ ประเทศลาว เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 นายสุรชัย ตานวัฒนานุสรณ์ ถูกพบเห็นครั้งสุดท้ายที่กรุงเทพฯ ประเทศลาว เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2561 นายสยาม ธีรวุฒิ นายชูชีพ ชีวะสุทธิ และนายกฤษณะ ทัทไทย ถูกเจ้าหน้าที่เวียดนามจับกุมข้อหาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและใช้หนังสือเดินทางปลอม เมื่อต้นปี พ.ศ. 2562 และนายวันเฉลิม สัตย์ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งถูกลักพาตัวโดยกลุ่มคนไม่ทราบชื่อในกรุงเทพฯ ประเทศกัมพูชา เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2563 ณ เวลาที่จัดทำรายงานฉบับนี้ ยังไม่ทราบชะตากรรมและที่อยู่ของบุคคลทั้งเจ็ด

ข้อเสนอแนะ:

- ให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลสูญหายในระหว่างการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สามของประเทศไทย
- ผ่านพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ.... เป็นกฎหมาย ระหว่างการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่สาม
- ดำเนินการสอบสวนอย่างละเอียด เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ ต่อกรณีการบังคับบุคคลให้สูญหายทุกกรณีในประเทศไทย
- ดำเนินการให้ความร่วมมือทางกฎหมายระดับนานาชาติอย่างเหมาะสม ต่อต่อกรณีการหายตัวไปของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน

¹ Bangkok Post, PM issues final S44 order, 10 กรกฎาคม 2562

² มาตรา 12 ของคำสั่งหัวหน้าคสช. ฉบับที่ 3/2558 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2558 ห้ามการชุมนุมทางการเมืองตั้งแต่สี่คนขึ้นไป และกำหนดบทลงโทษต่อผู้ฝ่าฝืนให้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ